

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 6

*Матеріали VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Державне управління: стратегія і тактика
формування сучасного фахівця”,
м. Київ, МАУП 29 жовтня 2011 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2011

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 28.09.11)*

Редакційна колегія

М. Ф. Головатий (голова), д-р політ. наук, проф., *В. В. Омельчук* (заступник голови), канд. іст. наук, *П. Ф. Вознюк* (відповідальний секретар), канд. політ. наук, доц., *І. П. Бідзюра*, д-р політ. наук, проф., *П. П. Гай-Нижник*, д-р іст. наук, старш. наук. співроб., *Ю. О. Куц*, д-р наук держ. упр., *І. П. Лопушинський*, д-р наук держ. упр., проф., *В. М. Піскун*, д-р іст. наук, старш. наук. співроб., *Я. Ф. Радиш*, д-р наук держ. упр., проф., *І. В. Розпутенко*, д-р наук держ. упр., проф., *Г. П. Ситник*, д-р наук держ. упр., проф., *П. К. Ситник*, д-р філос. наук, проф., *Ю. П. Сурмін*, д-р соц. наук, проф., *В. В. Утвенко*, канд. іст. наук, доц., *М. В. Чечетов*, д-р наук держ. упр., проф., *Н. П. Ярош*, д-р наук держ. упр., *Н. М. Чернуха*, д-р пед. наук, проф.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності: [зб. наук. пр.] / МАУП. —
С76 К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2011 —

Вип. 5 : Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. “Державне управління: стратегія і тактика формування сучасного фахівця”, м. Київ, МАУП, 29 жовт. 2011 р./ редкол.: М. Ф. Головатий (голова) [та ін.]. — 2011. — 428 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

І. М. Воробйова

Методи подолання
кризи легітимності влади..... 132

І. М. Николін

Бар'єри міжособистісного спілкування
та їх вплив на соціалізацію особистості..... 134

М. О. Левченко

Аналіз і прогнозування
економічного потенціалу підприємства
з позицій системного підходу..... 138

І. М. Найдьонов

Наукова організація
підготовки менеджерів..... 143

Ф. М. Медвідь**Л. М. Техмурова**

Місцеве самоврядування в Україні:
питання теорії та історії..... 147

Н. О. Кочерова

Кримінально-правова характеристика
вимагання (за ст. 189 КК України)..... 151

О. В. Зотов

Особливості управління
державними проектами..... 154

М. В. Москальов

Психологічні особливості
рівнів розвитку когнітивного
компоненту психологічної готовності
майбутніх менеджерів
до управління змінами в організації..... 156

В. В. Галайдюк

Основні аспекти формування
регіональної молодіжної політики
в період трансформаційних змін..... 164

К. О. Петракова

Соціально-економічні аспекти
трансформаційних реформ..... 169

С. В. Білецький

Адміністративно-правова реформа
як передумова дієвої публічної влади..... 172

А. В. Гольоса

Торгівля людьми як глобальна проблема
XXI століття..... 175

Ю. В. Гоцуляк

Місце та роль державних установ
для розвитку правової держави
в роботах П. І. Новгородцева..... 179

А. В. Гнилозубенко

Доктрина розподілу влади..... 182

А. О. Куртакова

Державне управління
у сфері охорони праці: розвиток
та перспективи вдосконалення..... 185

О. В. Котеньова

Політика державного управління
у сфері господарювання
в умовах ринкової економіки..... 192

С. С. Маяковський

Механізм фінансового забезпечення
регіональної політики єс..... 195

Л. А. Сокур

Впровадження навчального курсу
«державна політика у сфері діловодства»
як запорука розвитку особистості
фахівця та його професійної
компетентності..... 197

І. Проценко

Парадигма сучасної бізнес-освіти:
управління системою підготовки сучасного
лідера (на прикладі українського
народного університету МАУП)..... 201

О. О. Воронятніков

Організація системи урядових органів
публічного управління..... 205

В. В. Бірюкова

Розвиток управління як передумова
розвитку навчального закладу..... 207

О. В. Лапочкін

Проблеми реформування
методів управління безпекою
державного руху..... 212

В. А. Гудов

Атомний аспект міжнародних відносин
(атомний вимір "human security")..... 217

В. Г. Гуров

Основні підходи для вирішення проблем
складання арбітражних застережень..... 221

М. Л. Семенюта

Спадковість зовнішньої політики Румунії..... 224

І. Алмаші

Транскордонний вимір міжнародних
відносин..... 228

Л. О. Глушко

Психологія впевненості як наслідок
інтеріоризації соціального досвіду
та праксиологія творення параметрів
соціуму та держави..... 233

Н. С. Задорожня

Проблемні питання визначення
категорії «інвестиції»
за законодавством України..... 237

М. О. Мороз

Державна політика щодо правового
регулювання відносин власності в Україні..... 240

ДОКТРИНА РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ

Становлення і розвиток української державності, вип. 6, с. 182–184

Доктрина розподілу влади є важливою ланкою в історії розвитку політичної теорії та практики. Її головна ідея полягає в тому, що для утвердження свободи, забезпечення законності й усунення зловживання владою з боку будь-якої групи інтересів, закладу чи окремої особи необхідно розділити державну владу на законодавчу, виконавчу і судову. Кожна із цих гілок — самостійна; вона стримує інші та здійснює свої функції через особливі системи органів у специфічних правових формах. Оголошуючи розподіл влади, народ організовує державну владу так, щоб зробити її апарат дійовим, таким, що відповідає вимогам повсякденної практики на основі раціонального розподілу владних повноважень між державними інституціями.

Демократичний вибір українського народу закріплено в Конституції держави від 28 червня 1996 р., шоста стаття якої встановлює, що “державна влада в Україні здійснюється за принципом її розподілу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої і судової влади здійснюють свої повноваження у визначених цією Конституцією межах і відповідно до законів України”. Саме тому сучасний, складний і суперечливий етап демократичного розвитку країни вимагає теоретичного осмислення сутності інституту розподілу влади як в історичному, так і в політичному аспектах.

Виникає необхідність теоретичного обґрунтування шляхів забезпечення в нових умовах самостійності гілок вла-

ди і шляхів їх співробітництва, ліквідації дисбалансів, що виникають у середині державного механізму, запобігання претензій будь-якої з гілок влади на пріоритет у відносинах із іншими гілками. Актуальним є теоретичне обґрунтування нової системи рівноваги в середині державної влади, зміни ролі політичних партій в системі поділу влади, що пов’язано з виробленням нових підходів до розуміння традиційних державно-правових інститутів.

Доктрина розподілу влади пройшла багатовіковий шлях розвитку. Різноманітні аспекти розмежування державних органів та їх функцій зустрічаються ще в працях античних мислителів — Платона, Аристотеля, Полібія, авторів Середньовіччя — Марсілія Падуанського, Ж. Бодена та ін. Основні постулати “класичних” версій доктрини були вироблені Д. Лільберном, ідеологами великої (Дж. Локк і Ш.-Л. Монтеск’є) та дрібної (Ж.-Ж. Руссо) буржуазії. У США положення доктрини розподілу влади вплинули як на політичну теорію, так і на конституційну практику. Т. Джефферсон наголошував на взаємних рівновазі та контролі органів державної влади. Дж. Медісон прагнув до встановлення цільової конкуренції гілок влади та розбудови правового механізму “стримувань і противаг”, що врівноважує політичну систему. У XVIII-XIX ст. принцип розподілу влади отримав філософське підґрунтя у працях І. Канта й Г. В. Ф. Гегеля.

У політичній думці Росії ідея розподілу влади також здобула певний від-

гук. І. Посошков (1665–1726) уперше порушив питання про розмежування ресурсів владарювання. М. Щербатов (1733–1790) розробляв аристократичну модель, С. Десницький (1740–1789) — правові аспекти встановлення в Росії конституційної монархії. М. Сперанський (1772–1839) пропонував проект спеціалізації різних гілок єдиної влади в державі. У XIX — на початку XX ст. концепція розподілу гілок влади в Росії розробляється загалом у державно-правовому аспекті, зближуючись з класичними моделями. Тут згадаємо А. Алексєєва, В. Гер'є, В. Гессена, А. Градовського, М. Коркунова, Б. Чичеріна.

У XX ст. ідея розподілу влади продовжує посідати важливе місце в політичній думці. Загальновизнаною є думка, що свободу особи і прогрес цивілізації можна забезпечити тільки за тієї умови, якщо гілки влади діятимуть за принципом їх розподілу і що взагалі розподіл пріоритетів державних інститутів є головною проблемою держави, яка прагне зберегти плюралістичну демократію.

До питань, на які сьогодні часто звертають увагу вчені, належить використання інституту розподілу влади для забезпечення “влади більшості”, з одного боку, та для запобігання “тиранії більшості” — з другого. Розв'язанню цієї проблеми присвятили праці В. Банс, Д. Глін, Д. Кіндон, Б. Констан, Ж.-В. Лап'єрр, А. Хаденіус, Г. Ерме та інші. Іншим великим напрямом розвитку доктрини, яку розглядаємо, та її практичних положень, є дослідження проблем парламентаризму як засобу контролю за державною владою. Цей напрям розробляло чимало закордонних учених, зокрема, Р. Дарендорф, С. Хантінгтон, Д. Шарп. Вагомий внесок в опрацювання проблеми в межах політичної американістики зробили вчені Німецького товариства Америки і Німецького політичного інституту у Вашингто-

ні: В. Адамс, Й. Наглер, Р. Ф. фон Хаде, Ю. Хайдекінг, К. Швабе та інші.

Політико-правові й історичні аспекти концепції розподілу влади осмислюються у працях українських учених Є. Головахи, О. Гриніва, В. Денисенка, В. Журавського, М. Костицького, В. Небоженка, М. Орзиха, П. Рабіновича, А. Чередниченка та їх російських колег С. Андрєєва, А. Глухової, І. Клямкіна, Р. Матвєєва та інших.

Однак, незважаючи на те, що проблема розподілу влади часто стає предметом наукового дослідження, я вважаю, що вона вимагає подальшого вивчення. В її інтерпретації у посткомуністичних країнах ще не подолані односторонність, ідеологічність та інерційність. У радянській політичній думці акцент робився на періоді формування доктрини розподілу влади. Ідеї Нового часу і XIX ст. в незмінному вигляді проєціювались на другу половину XX ст. При цьому повністю ігнорувалися еволюція відносин власності, зміна ролі держави, загальнолюдська значущість інституту розподілу влади. Появу спеціалізованих груп інтересів, що вимагали перерозподілу ресурсів владарювання, вважали властивістю виключно західних систем. Виникнення подібних груп у СРСР оцінювали як політичну диверсію і переслідували. В цьому полягав так званий “класовий підхід” до оцінки політичних систем.

Отже, формою взаємовідносин між гілками влади має бути їх діяльність виключно у правовому полі, а методами взаємовідносин — прийняття політичних і правових рішень владних суб'єктів.

Таким чином, за дотримання цих правил, конфлікти між гілками влади вирішуватимуться шляхом виявлення політичної волі владних сторін та приведення її у відповідність до волі народу, з наступним закріпленням в нормативно-правовій базі.

Література

1. Бірюк Л. Конституційна юрисдикція та свобода законодавця при оформленні законів // Вісник Конституційного Суду України. — 2001. — № 5. — С. 49–50.
2. Загальна теорія держави і права: [Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Рогачова та ін.; За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. — Харків: Право, 2002. — 432 с.
3. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / За ред. Копейчикова В. В. — Стер. вид. — К.: Юрінком Інтер, 2000. — 320 с.
4. Жук Н. Роль політичних партій у здійсненні принципу поділу влади // Вісник Академії правових наук України. — 2004. — № 2 (37). — С. 46–54.
5. Удосконалення владно-управлінських відносин суб'єктів вищої державної влади в сучасній Україні // Вісник Національної Академії державного управління. — 2008. — № 3. — С. 30–35.